

MALI ISTRANIN

Mala pošta

Marica Flego, Ljubljana. Poslali smo po 10 kom. svih dosad izašlih brojeva i promijenili naslov.

Danile Jeletić, Sisak. Veoma nam je žao, što Vam nijesmo mogli odmah poslati sve dosad izašle brojeve. Javili ste se malo prekasno. Ukoliko nam pojedini povjerenici vrata neprodane primjerke mi ćemo Vam ih naknadno poslati. Svakako Vas držimo u evidenciji! Živjeli!

R. Šic, Budrovac. Promijenili smo adresu. Nadamo se, da će Vaš vrijedni kolega Grgas nastaviti tamo, gdje ste Vi prestali.

Ivo Grgas, Pašman. Toplo Vam se preporučamo i pozdravljamo Vas!

J. Ž. P. — Tvoj način pisanja pisama nije lijep. Ti pišeš da ćeš naš list primiti samo ako uvrstimo koju Tvoju pjesmu. Ako stvar ne valja mi je ne ćemo štampati, pa makar nam Ti sam otkupio svih 5000 primjeraka.

Vladimir Marinić, Zdravko Ožanić, Vinko Šporčić i Milan Tomić svi iz Srpskih Moravica. Poslali ste nam nekoliko zagonetaka, koje na žalost ne možemo uvrstiti. Sa svih strana primamo toliko zagonetaka, da ih ni uz najbolju volju, iako su dobre, ne možemo štampati. Molimo vas, da se strpите. Sve će postepeno doći na red.

Z. Č. S. Pjesmica »More« nije još tako dobra, da bi mogla biti štampana. Vježbaj dalje. Nije lako biti pjesnik.

MALI ISTRANIN

GOD. X ZAGREB,

SIJEČANJ ŠK. GOD. 1938/39

BR. 5

Legenda o zrikavcima

Onih je dana cijela Judeja živjela u velikoj uzbuđenosti. Zbivale su se zaista čudnovate stvari.

Najprije je došla zapovijed od rimskoga cara da se ima popisati sve pučanstvo. Ljudi su ostavljali kuće i polja i putovali daleko, svaki u svoje zavičajno mjesto, da se tamo prijave i popišu.

Iz malog gradića Betlehema stizavali su neobični glasovi. Čamo da se, navodno, nad nekom špiljom zaustavila velika zvijezda repatica i da je obasjala jaslice u kojima da se rodilo od prekrasne žene malo djeteta. To djeteta da je božanskoga porijekla i ono da je budući židovski kralj.

U isto vrijeme dojašila su u Jeruzalem, među ostalim mnogobrojnim strancima, i nekakva tri mudraca. Jedan je bio iz Grčke, drugi iz Egipta, a treći čak iz daleke Indije. Vidjeli su, rekoše, neobičnu zvijezdu, kakva se još nikada dotad nije vidjela na nebu i pošli su za njom. Ona ih je neprestano vodila sve dovle, a sada je izginula. Tumarali su naokolo sa svojim devama i svojom bogatom pratnjom, tražeći nekakvog mladog kralja, kojeg da im je zvijezda navijestila.

Kralj Irud začuvši to veoma se uznemirio. Kakav se to novi kralj rodio? Ne misli valjda da mu otme prijestolje?

Ljudi su pričali koješta. Neki su u Betlehemu vidjeli čitave zborove anđela na nebu, drugima su opet pastiri pričali da su se poklonili novorođenom mladom kralju, koji da će izbaviti Izraelce ispod rimske vlasti, treći su opet kazivali, da je one neobične prekrasne žene i njenog starog pratioca nestalo s djetetom, kao da ih je zemlja progutala.

Irud je grozničavo tražio tog mladoga kralja, a ne mogavši ga naći izdade zapovijed, da se sva novorođena muška djeca posmicaju. Bio je uvjeren da će tako maknuti i svog nepoznatog mladog suparnika.

U to je vrijeme uz cestu koja vodi prema Egiptu stajala mala gostionica s konačištem. Stari gostioničar Menahem brižno je skupljao zlatnike, što ih je ovih dana obilato zaradivao. Nije čudo! Toliko je stranaca prošlo tih dana kroz njegovu gostionicu, kao još nikada dosad.

Jedne večeri baš u času kad je brojio dnevni utržak i spremao ga u kožnatu torbicu pokuca netko na vratima. Brže bolje sakrije torbicu i pođe da otvori.

— Tko je Božji? — upita odškrinuvši vrata.

— Siromašni smo putnici. Molimo vas, da nas uzmete na konak za ovu noć, a sutra ćemo dalje — odgovori stranac.

Stari gostioničar Menahem pogleda čudnovate putnike. Bio je to nekakav bradati starčić, mila i dobroćudna lica. Na uzici je vodio magarca, na kom je sjedila prekrasna žena umotana u tamnoplavi plašt. U naručaju je držala nekakav zamotak, jastučić, što li, iz kojeg je virila glavica lijepog djeteta.

— Nema mjesta. Sve je popunjeno! — odgovori gostioničar.

— Samo smo nas trojica. Žena s djetetom i ja. Umorni smo od daleka puta, a noć je tako tamna.

— Ne mogu, ne mogu, sve je popunjeno. Ljudi spavaju čak u staji. Zbogom! — I zatvori mu pred nosom vrata.

Spremlivši novac popne se stepenicama u svoju sobu i legne spavati. San mu nikako nije dolazio na oči. Pekla ga je savjest. Milo lice prekrasne strane žene nije mu išlo iz glave. Blago njezino čelo bilo je nekud snuždeno, ali je ipak jedva zamjetljiv smiješak poigravao oko njenih usana, dok je gledala u nejakom svojoj čedo na rukama. A to čedo istom! Kao da je neka nadnaravna svijetlost izbijala iz te male kovrčave glavice.

— Da nije to možda onaj mladi kralj, o kome već priča cijela Judeja? A ta prekrasna žena sigurno je kakva kraljica. Kažu ljudi da je od koljena slavnoga Davida kralja — mislio je u sebi gostioničar i bi mu žao što ih je otjerao.

U tom času začuje se na vratima žestoko lupanje.

Stari Menahem skoči iz kreveta i pohita na vrata. — Tko je? upita preplašeno.

— Vojnici kraljevi. Otvori!

Sav drhćući otvori Menahem vrata.

— Koga tražite?

— Tražimo tri putnika. Javiše nam da su ovuda prošli: jedan muškarac s mladom ženom i djetetom. Nijeste li ih vidjeli.

— Ne znam gdje su — odgovori gostioničar i bi mu drago što ih nije primio na konak. Da su ostali sigurno bi ih vojnici bili uhvatili.

Vojnici su usopljeni od duga trčanja teško disali. Noć je bila tiha. Najednom se u daljini začuje glas zvonca. To je zvonilo zvonce, ovješeno magarcu pod vratom.

— Ha, to će biti sigurno ti putnici — reče vođa.

Stari gostioničar protrne od straha. — Propadoše! — pomisli u sebi i bi mu neizrecivo žao.

— Ne, ne, nije to zvonce, to je pjesma zrikavčeva, — reče.

I zbilja, tek što je to dorekao, cijelom krajinom zamnije glas pjesme zrikavaca, koji su stali cvrčati kao za okladu. Na tisuće je i tisuće zrikavaca, šturaka i popaca zapjevalo u svim tonovima po svim poljima. Nadglasali su zvuk zvonca ispod vrata magarca, na kom je jašila Blažena Djevica Marija.

Vojnici su neko vrijeme osluškivali, no nijesu čuli ništa do ugodnog cvrčanja.

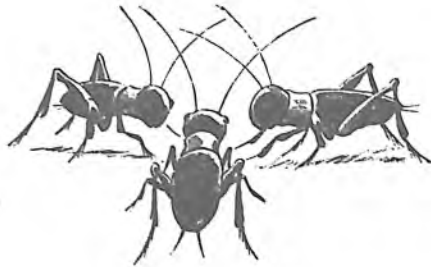
Stari Menahem odahne i bje mu drago što je nebesko janješće izmaklo ovim okrutnim vucima.

A Josip i Marija prosljediše put kroz noć praćeni veličanstvenom pjesmom ovih malih noćnih pjevača.

Eto zašto zrikavci do dana današnjega svake noći u zboru pjevaju.

Pjevaju na uspomenu onoga dana kada su prije 1938 godina spasili život Djetešcu Isusu.

(Po tuđem izvoru: E. R.)

Lijepa Raša

(Istarska priča)

Bilo davno — u doba, kad je Istrom vladao ban Dragonja. Ban je imao jedinicu kćerku, na glasu ljepoticu. Ime joj je bilo Raša. O njezinoj ljepoti pričalo se na daleko. Čuo o njoj i čuveni čarobnjak Salamander, te on odluči oteti lijepu Rašu i vjenčati se s njome. Što je smislio, to je učinio. Nekog lijepog dana ode Raša u bližnji lug, gdje su slavuji vanredno milo pjevali — i više se ne povrati kući. Rastuženi otac razasla svoje ljude da je posvuda traže, ali je ne nadjoše. U to doba živio je na Učki čovjek imenom Smiljan. On je razumio jezik, kojim govore životinje, pa je jednoga dana, idući onim lugom, čuo slavuje, kako pripovijedaju o Salamandru i lijepoj Raši, koju da je onaj strahoviti čarobnjak oteo i odnio sa sobom. Jedan između onih slavuja letio je za njime i vidio, kako se sa svojim lijepim plijenom spustio u duboku bezdanu jamu, gore na Krasu.

Čuvši ovo Smiljan pohita mahom u banove dvore i iskaže sve, što je znao. Ban Dragonja razglasi odmah po čitavoj Istri, da će bogato nagraditi onoga, ko mu dovede živu jedinicu njegovu — Rašu.

Prvi se ponudi Smiljan, koji reče, da će potražiti Salamandrovo leglo i osloboditi banovu kćerku. Javi se i nekako Latinče, po imenu Intrepidus (Nebojša). Veli on Smiljanu: Pođimo zajedno, pa ako je oslobodimo da dijelimo nagradu.

I podjoše. Idući tako dodjoše njih dvojica do one bezdane jame. Pred jamom reče Smiljan:

— Jedan od nas treba da se spusti unutra. . .

— Spusti se ti — reče Intrepidus, — a ja ću čekati ovdje, dok mi dadeš znak da te izvučem.

Smiljan ne odgovori ništa, već uze svoju topuzinu, stupi u košaru i počeo se spuštati. Medjutim jama nije bila bezdana,

kako se mislilo, jer nije dugo potrajalo, a košara udarila o tvrdo tlo i stala. Smiljan izidje iz nje, no čim učini nekoliko koraka, nekakva mu neobična svijetlost zasjeni oči. Tada on vidje da se nalazi u prekrasnim, od samih kristala sagradjenim dvorovima. Držeći čvrsto u ruci svoju tešku topuzinu, Smiljan htjede ući u dvoranu, kad li se od nekuda diže golem lav i zakrči mu put. Zvijer da će nasrnuti na nj, ali već Smiljan podigao svoju topuzinu, i koliko bi okom trenuo, lav je već ležao mrtav pod nogama njegovim.

Smiljan udje u dvoranu, koja se sva sjala od samih ale-mova. U njoj ne bijaše ni žive duše. Na suprotnoj strani bila su velika, kristalna, širom otvorena vrata, što su vodila u drugu dvoranu. Smiljan se uputi onamo, i kad je htio da prekorači prag te druge dvorane, pred njime se najednom stvori užasan,

ognjevit zmaj, gotov da ga proždere. Smiljan ne počasi ni časa, već lupi topuzinom zmaja po glavi i grdna neman u isti mah savi se na tlu mrtva. Druga je dvorana bila još sjajnija od prve, ali ni u njoj nije bilo nikoga, te se Smiljan uputi pravo prema trećoj odaji. Kad stupi unutra, bilo mu je kao da će obnevidjeti od silnoga svijetla i sjaja, što se sa svih strana prelilo na nj. Na dnu te sjajne dvorane, na zlatnom naslonjaču; sjedjela je Raša, prekrasna kćerka bana Dragonje. Smiljan nije imao kada da joj se divi, jer je upravo u taj mah zagrmjelo strašno, da se je pod njegovim nogama ustreslo tlo. U isti tren odjeknu otraga krupan glas: — Ko si, što tražiš ovdje?.

Smiljan se okrene, a to je pred njim stajao strahoviti čarobnjak Salamander, grdna nakaza — pola gušter a pola čovjek. Mjesto odgovora, Smiljan zamahne topuzinom i Salamander se sav u krvi sruši na zemlju. Smiljan trkne sada do Raše,

nježno je primi za ruku i povede je pod otvor pećine. Tu je čekala ona košara. U njoj je bilo mjesta samo za jednoga. Smiljan reče Raši, neka stupi unutra, on će pričekati, dok Intrepidus, koji gore čeka, opet spusti košaru, da i njega izvuče na dvor. Raša učini, kako joj reče Smiljan. Čim stupi u košaru poče se ova pomalo dizati.

Prodje sat, prodju dva, tri — ali košare nikako nema. Čeka Smiljan i čeka, sve uzalud. Na posljetku se dosjeti, da ga je Intrepidus prevario, otišao i ostavio ga na cjedilu. Što će sada? Razmišljajući tako vrati se natrag, i kad je stupio u treću dvoranu, čuje, kako netko uzdiše. Pogleda bolje, a to se Salamandru bila ponovno vratila svijest. Smiljan htjede da ga sasvim dotuče, ali ga nakaza stade moliti da mu oprostí život, a on će mu za uzdarje učiniti što god od njega zatraži.

— Izvedi me van iz ovih tvojih dvorova, reče Smiljan. Ako to ne učiniš, ode ti glava!

Salamander mu reče, neka uzjaše na nj. Smiljan učini, i tako ga ona nakaza izvuče na sunce. Salamander se na to brže bolje povuče u svoje podzemne dvore, a Smilja nse uputi put Čicarije u prijestolnicu bana Dragonje.

U banovu dvoru bilo je veliko veselje. Intrepidus je već bio stigao onamo s prelijepom Rašom i svi su mu čestitali, a i sam ban bio je tako sretan, da mu je obećao Rašu za ženu i imenovao ga nasljednikom projestolja. Da se taj veliki događaj proslavi što dostojnije, spremio je ban obilnu gozbu, na koju pozva sve dostojanstvenike svoje Banovine. Na čelu drugoga stola sjedio je ban Dragonja, s jedne strane bila mu je jedinica Raša, a s druge Intrepidus. Gosti su bili veseli: nadržavljali su mladencima, pili su, klikтали i pjevali. Tek jedno je mutilo tu neobičnu radost: otkad se naime Raša vratila u očinsku kuću, još nije izgovorila nijedne riječi. Bila je sasvim onijemila. Banovi ljekari tumačili su to ovako: djevojka je bila u onoj jami izgubila svaku nadu, da će ikada biti oslo-

bodjena. Kad je vidjela, da je spas ipak došao, obuzela ju je takova radost, da je u isti mah izgubila dar govora. Neka prodje samo nekoliko vremena, i njoj će se opet vratiti riječ i bit će sretna i zdrava kao što je i prije bila. I veselje se nastavilo. Kad je bilo o ponoći, vrata se dvorane iznenada širom otvore, a na pragu ukaza se Smiljan. Kad ga Raša ugleda, vrisne kao izvan sebe:

— On je — on je moj spasitelj. . .

Svi skočiše na noge, i prije nego što su se mogli snaći od čuda, Intrepidus odleti preko otvorenog prozora i izgubi se u noć. Raša iskaza kako ju je Smiljan spasao i kako ju je Intrepidus samo izvukao napolje. Onda nastavi:

— Kad sam izašla iz one jame, rekla sam onome čovjeku, što me je istegao na dvor: — »Sada treba da izvučemo i onoga što je ostao dolje«. Na to mi Intrepidus odgovori: — »On ne smije više na sunce! Sad ćemo mi tvome ocu. Njemu ćeš ti kazati da sam te ja spasao, i ako to ne učiniš, ja ću te ubiti!« Nato me je pograbio za ruku i poveo ovamo. Tu sam se pričnila, da sam onijemila, samo da mi ne treba reći što mi je onaj zlikovac naložio .

Raša doreče, a ban Dragonja pozove Smiljana, da stupi bliže. Kad je junak stao kraj bana, ban ga zagrlji, poljubi i reče mu: »Živ mi bio junače! Već sutra ti ćeš biti mojim zetom, a poslije moje smrti bit ćeš banom i gospodarom ove lijepe zemlje Istre«.

Svi gosti kliknuše: Da Bog poživi Smiljana i lijepu Rašu. .

Viktor Car Emin

Vinograd u zimi

Iz bijeline
prhkog snijega
žalosno sad kolci strše
Loza visi
obijeljena —
pahuljice po njoj prše.

Žalosno se,
drhtureći,
zeba mala odaziva.
Čipkajuć se
međ čokote
mali palčić zguren skriva.

Ljubo Brgić

70-godišnjica Rikarda Katalinića Jeretova

Dne 8. siječnja 1869 rodio se u Voloskom u onoj ubavoj uvalici između Rijeke i Opatije, uvaženi i mnogo cijenjeni hrvatski pjesnik Rikard Katalinić Jeretov, naš dragi Barba Rike.

Već više od 50 godina pjeva i niže profinjene i osjećajne stihove, koji zanose i stare i mlade. Na tisuće je i tisuće mladeži crplo iz njegovih stihova duševnu hranu u svojim najmlađim danima, oduševljavajući se svijetlim idealima čiste i nepatvorene ljubavi do roda i domovine, kojima je Barba posvetio svoje najljepše pjesme.

Ljubav do najužeg njegovog zavičaja, do Istre naše, zlatna je nit, koja provijava kroz sav njegov književni i pjesnički rad. Prva njegova zbirka pjesama »Pozdrav istarskog Hrvata«, izdana 1891. godine u Zagrebu, posvećena je Matku Baštijanu istarskom pjesniku i preporoditelju i prvom uredniku »Naše Sloge«, prvih hrvatskih novina u Istri.

Naročito su dirljive i osjećajne njegove zbirke pjesama »Mrtvoj majci« i »Mrtvoj sestri«. Zbirka kratkih crtica »Inje« prevedena je i na strane jezike. Osim toga izašle su u posebnim knjigama njegove zbirke pjesama »Primorkinje«, »S moje lire«, »Zadnje pjesme«, »Sa Jadrana«, priče »Našim morem i našim krajem«, »Vesela mladež«, »Priče za djecu« i osobito dirljive priče »Iz podjarmljenih krajeva«, gdje je prikazana teška sudbina naše djece u Istri danas.

Mi se ponosimo što je takav pjesnik i tako ugledan književnik bio od prvoga dana, pa sve do danas, jedan od najrevnijih i najboljih suradnika našega lista, kome je nekada u Opatiji, uz isto tako uglednog književnika Viktora Cara Emina bio neko vrijeme i urednikom.

Naš Barba Rike ni sada ne miruje. Skoro u svakom broju našega lista nalazi se po koja njegova pjesmica ili crtica. Njegova je duša još i danas, unatoč njegovih 70 godina, puna poleta i zanosa, i mi uživamo u njegovim kratkim ali snažnim stihovima.

Barba Rike je majstor pera i jedan od onih književnika, koji nikada ne piše dugačke i zapletene priče. Njegove su rečenice kratke, ali snažne kao isklesane, u njegovim stihovima svaka je riječ na svome mjestu. To je rijetka vrлина samo velikih pjesnika, koji s malo riječi znadu kazati veoma mnogo.

Barba Rike živi sada u Splitu, daleko od svoje i naše sunčane Istre, daleko od zelenih lovorovih šuma voloskih. Ali on još uvijek vjeruje da će sudbina njegovog i našeg rodnog kraja biti bolja, a budućnost ljepša i svjetlija. Tu svoju vjeru ucijepljuje i u našu dušu i ona nam je okrijepa u časovima slabosti i potištenosti.

Neka nam ga Bog poživi još dugi niz ljeta, vedra, svježā i čila!

Zima

Ljuta zima snijegom zasipava
Sjetni vjetri ridaju kroz granje,
A sa granja u šumi se čuje
Svuda neko bolno uzdisanje.

Po snijegu se raštrkali selom
Golubovi, stiščuē glave lijepe,
Dok na dvoru pod pojatom bijelom
Čute koke prozeble i slijepe.

Čute vrane i gavrani vrani
Nožicama zagrezli u snijegu,
Dršču vrapci na tananoj grani,
Čute male kućice na brijegu

Samo katkad tužno usred sela
Stara ura uzdiše i bije —
Kô da plače sa zvonika bijela
I nad selom gorke suze lije.

Jos. A Kraljić.

KLOK & JOŽIĆ

Kolony of Kenya. Tako se zove prostrana zemlja u istočnoj Africi, u koju su zabasala ova naša dva junaka. Krasna je zaista, mora se priznati. Znali su Englezi zašto su je zaposjeli i stvorili od nje jednu od svojih najbogatijih kolonija. I ako se nalazi baš na Ekvatoru, gdje je vrućina tako strašna da čovjeku pali tjeme, ima ipak u njoj i krajeva, gdje vlada vječni snijeg i led. Najviše brdo u Africi Kilima-Ndžaro obrubljeno je bijelom sniježnom krunom. Na stotine jezera u kojima ključa čudotvorna topla voda, puna raznih kemičkih sastojina nanizalo se po proplancima tih planina. A svuda naokolo prostrla se šuma, gusta i neprohodna. Najraznovrsnije biljke i voćke nalaze se u njoj. Antilope, nosorozi, vodeni konji, lavovi, tigrovi, žirafe, zebre, majmuni i na tisuće najšarenijih papiga šeće tuda slobodno kao po nekom prekrasnom vrtu.

Tuda su se šetala i naša dva junaka. Već su po stoti put odlučili da se vrate natrag u Evropu, pa da žive opet sređenim životom kao i svi mi drugi, ali su se uvijek u zadnji čas predomislili.

Ovdje je tako lijepo, da im se nikako ne da kući. Kući? Pa gdje su oni zapravo kod kuće? Majmun Klok je kod kuće u tim prašumama, gdje se na tisuće njegove majmunske braće neprestano vere i njiše po granama gađajući bananama i tvrdim kokosovim orasima kreštave papige.

A Jožić? I on se sprijateljio s njima, pa živi kao kakav Tarzan. Tako je lijepo živjeti u prirodi. Nema tu ni stražara ni žandara. Pucaš kad ti se prohtije, loviš kudgod hoćeš i kakvu god zvjerku hoćeš.

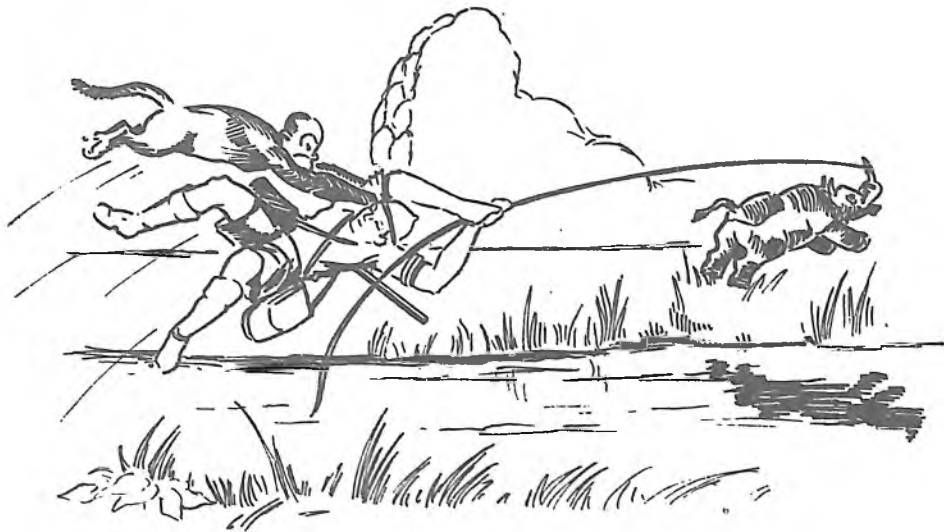
Ovih dana skoro su nastradali.

Jožić je uzeo svoj laso i uputio se kroz šumu, a Klok za njim. Bili su u tragu nekakvom grdnom nosorogu, koji im rastjeravao svu divljač, pa su odlučili da ga uhvate živa ili mrtva.

Skitali su se tako šumom, ali nosorogu ni traga. A ipak su znali da mora biti negdje u blizini. Šuljajući se tako dođoše do jednog dosta brzog i širokog potoka. Nigdje nije bilo prelaza. Već su nekoliko sati hodali uz vodu, ali nikako da nađu podesno mjesto kuda da pređu preko.

Najednom opaze, kako se s druge strane vode granje njiše. Malo zatim odjekne i prasak. To je pucalo polomljeno granje. Između granja

pojavi se najprije kao neki blistavi šiljak. Bio je to strahovit rog nosoroga. To je njegovo oružje, kojim se brani i napada. Najljućeg lava nosorog se ne boji, jer će mu u čas tim svojim kobnim šiljkom rasparati trbuh. A i tigar i slon ga se također boje i uklanjaju mu se s puta.

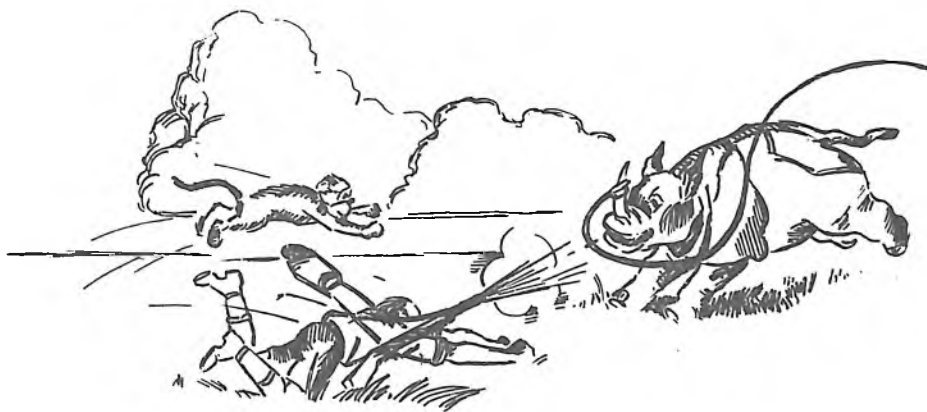
Kad je dakle Jožić ugledao taj rog i malo zatim ogromnu njegovu glavu sa sitnim očicama odluči da ga na svaki način uhvati. Bacit će laso, zahvatiti ga za onaj rog i svezati ga za kakvo stablo, a onda ciljati.

Smišljeno učinjeno. Lase zazuji zrakom i zaplete se o rog na njuški.

Utom trenu nosorog strašno rikne i bijesno zamahne glavom, a moj Jožić zaleprša u zraku kao komarac. Klok, koji se uhvatio za nj, zakovitla se uz njega.

Nije im bome trebalo tražiti prelaza preko rijeke. Nosorog ih je povukao u velikom luku i tresnuo njima na drugoj strani u šikarje da je sve zazvonilo.

— Gotovi smo! zastenje Jožić, koji se je svalio ko vreća krumpira.

Klok je opipavao leđa. Od jakog udara umalo što mu nijesu pukle kosti.

U tom trenu nastala je prava paklenska lomnjava. Nosorog preplašen, uzbijesnio se, gazio oko sebe drvlje i kamenje, soptao i puhao da je bila strahota.

I već je izgledalo da je Kloku i Jožiću kuenuo zadnji čas. Zvijer se je približavala i već je prignula glavu pa da će svoj strahoviti rog zarinuti u njih, kad li se najednom začuje strašan prasak. Nosorog se pogođen u oko strovali na zemlju.

— Što je? Tko je to pucao? — upita Jožić i okrene se okolo.

Nigdje nije bilo nikoga. Iz njegove viastite puške još se dimilo. Puška je sama opalila. Kako to? Lako! Kako se Jožić svalio na zemlju zapela mu je puška među granjem, a kad se je malo zatim od silnog straha sav skućio i pomakao zapela je jedna grančica o kokot puške, koja je odapela. Kugla je pogodila nosoroga ravno u oko, probila mu hrskavicu i doprla u mozak. Nosorog je bio gotov. I na svu sreću! Jer da je kugla pogodila kamogod drugamo nosorog bi bio samo ranjen, pa bi još većma pobijesnio. Njegova je koža naima strašno debela, pa ju kugla od puške ni ne može probiti.

— Hvala Bogu! Još jedna strašna dogodovština. No, glavno da smo živi ostali — reče Jožić, a majmun sav -retan poskoči.

Riješili su se opet jednog neprijatelja, pa su odsada mogli slobodnije po tom krasnom kraju lov loviti.

Znate li što je Esperanto?

U jednom gradiću Poljske živio je dječak imenom Ludvig Zamenhof koji je vrlo ljubio svoje bližnje. Kako su u tom gradiću živjeli ljudi različitih narodnosti i jezika, nije među njima nikada vladala sloga. Oni su bili podijeljeni na stranke i živjeli su tako u vječitom neprijateljstvu. Mladog je Ludviga to boljelo i on je uvijek razmišljavao kako da to zlo popravi i povrati ljubav među svoje sugrađane. Kasnije kad je polazio gimnaziju, vidio je da to nije jedinstven slučaj u svijetu, već da se i čitavi narodi bore i uništavaju želeći nametnuti svoj jezik drugome; i to je još većma dirnulo njegovo dobro srce. Pošto je vidio da je glavni uzrok mržnji i neslozi među ljudima nesporazumijevanje, on je odlučio u svom dobrom srcu da stvori jezik kojeg će svi lako naučiti i lako se pomoću njega sporazumjeti. Kad je svršio gimnaziju i sveučilište i postao obrazovan čovjek, on je nakon mnogo poteškoća i naporna rada stvorio lijep i lak jezik kojeg mu je moglo nadahnuti jedino njegovo gorljivo srce u kojem je živjela tako velika ljubav prema ljudima. I eto taj novi jezik zove se esperanto. Kako je esperantu jedina svrha bila ne da istisne druge jezike, već da svatko kraj materinjeg jezika znade i njegov govoriti, to su ga svi oduševljeno prihvatili i danas je već taj jezik raširen po čitavom svijetu. Taj međunarodni jezik govori se danas po svim krajevima svijeta, prodirući sve više i više u javni život. Danas su već svi uvidjeli njegovu potrebu, te ga zato neke države uvađaju i u školu kao obvezatan predmet. Na esperantu štampaju se danas mnoge knjige, naučna djela, pripovijesti i romani, zatim mnogi časopisi i novine za odrasle i djecu.

D. Benčić

Dječje novine

Kratak pregled događaja u svijetu u godini 1938.

Nizozemska dobila je nasljednicu prijestolja, koju su svi s radošću dočekali. Kad se mala princesa rodila bilo je u cijeloj Nizozemskoj veliko narodno veselje, koje je trajalo nekoliko dana. Nizozemska imade i sada na upravi zemlje Kraljevu. Svi su se nadali da će nasljednik prijestolja biti muško, no ta se želja nije ispunila. Čini se da je Nizozemskoj suđeno da njome upravlja žena.

U Egiptu se uz veliko slavlje oženio mladi 18-godišnji kralj Faruk.

U Albaniji se koncem travnja oženio kralj Ahmed Zogu za 18 godina mladu mađarsku groficu Appony. I tamo su svečanosti bile velike.

U Austriji je bilo svega i svačega, dok nije sredinom ožujka Hitler ušao s vojskom u Austriju i pripojio je Njemačkoj. Austrije više nema.

U Švedskoj je kralj Gustav na 16. lipnja proslavio 80. rođendan. To je najstariji kralj na svijetu, a ujedno i najviši stasom.

U Španiji je cijelu godinu trajao građanski rat. General Franco je pobijedivao i čini se da će uskoro sasvim potučiti republikanske vladine čete, pa će i tamo zavladati fašizam po uzoru Njemačke i Italije.

U Palestini se Židovi i Arapi cijelu godinu međusobno kolju i zatiru. Englezi koji su htjeli zaštititi Židove i umiriti pobunjene Arape došli su u sukob s Arapima i borbe još uvijek traju.

Čeho-Slovačka je ove godine grđno nastradala. Nijemci su joj oduzeli Sudete, Mađari južnu Slovačku i dio Potkarpatske Rusije, a Poljaci Tješin. Danas je Čeho-Slovačka samo igračka u rukama Njemačke. Predsjednik Beneš morao je pobjeći u inozemstvo.

U Turskoj je umro predsjednik republike i tvorac nove mlade Turske države Kemal Atatürk.

U Jugoslaviji su bili izbori. Pobjedila je vladina stranka, koju sačinjavaju Slovenci, Muslimani i Srbi. Hrvati nijesu ušli u parlament.

Njemačka se je ove godine povećala kao još nikada do sada. Ona je danas najjača država u Evropi i ona diktira rat i mir.

Italija je uz Njemačku gospodar Evrope. I engleski i francuski ministri hodočaste u Rim, a pogotovo predstavnici drugih malih naroda.

Francuska je izgubila i ono malo ugleda, što ga je još u svijetu uživala. Stare je prijatelje izgubila, a nove nije stekla. Tamo nitko ne zna, ni tko pije, ni tko plaća.

Kina i Japan još uvijek ratuju. Japan je dosad osvojio više zemlje nego što je cijela Evropa, no Kina se ne predaje.

To je eto kratak pregled događaja na svijetu minule 1938 godine, koja je bila burna i puna najneobičnijih događaja.

Sudar vlakova zbog sniježne mećave. Nedaleko Galaca u Rumunjskoj sudarila su se o Božiću dva vlaka. Dogodilo se to zbog toga, što je sni-

ježna mećava bila tako jaka da se nije moglo vidjeti ni jeda nkorak pred sobom, a brzozjavne i telefonske žice bile su potrgane. Sudar je bio tako jak, da je 90 ljudi ostalo na mjestu mrtvih, a 300 ih je ranjenih. Mnogo ranjenih smrзло se u snijegu prije no što ih se moglo spasiti.

Postalo je već skoro žalosno pravilo da se u svijetu za vrijeme božićnih praznika dešava najviše željezničkih nesreća. Godine 1935. natio je brzi vlak, koji je vozio iz Berlina u Bazileju na osobni vlak i tom

su prigodom poginula 32 čovjeka. Godine 1933. sukobio se opet brzi vlak Pariz—Strasbourg kod mjesta Lagny s osobnim vlakom pa je i tada zaglavilo preko 200 ljudi.

Poljaci tjeraju Čehe iz Tješina. Prigodom posljednje diobe Čeho-Slovačke zauzeli su Poljaci Tješin, bogato rudarsko naselje, gdje imade vanredno mnogo ugljena. Tamo živi 76.000 Poljaka i 130.000 Čeha. 30.000 Čeha je odmah iselilo. O Božiću potjerali su Poljaci 94 češke obitelji preko granice u Češku.

Pazite na zmajevе! Sada u jesen znadu se djeca lijepo pozabaviti puštajući u vis na špagi papirnate zmajevе. Moraju međutim paziti, da im se zmajevi ne bi zapleli među električne žice, jer bi to značilo veliku nesreću. Struja koja prolazi kroz električne žice mogla bi djecu usmrtiti. Ovih su se dana dogodile dvije takve nesreće: jedna u Češkoj, druga u Poljskoj. U Češkoj je ostao mrtav jedan dječak, a u Poljskoj četiri odjednom.

Najbrža životinja, koja trči po zemlji je antilopa. Ona prevali na sat do 100 kilometara. Konj jedva da stigne prevaliti 60 km. Kornjača pak prevali u jednoj minuti 3 metra.

Američka vojska dobiva nove puške. Sjedinjene Države Amerike počele su uvoditi u svoju vojsku novu vrst automatskih pušaka. Takva puška može izbaciti u minuti 50 do 80 hitaca. Teži 4 i pol kilograma.

Poljska trgovačka mornarica. Poljska imade samo jednu jedinu luku, sa samo nekoliko kilometara morske obale. Poljaci znadu cijiniti važnost mora, pa su 1918. godine, kad su nakon rata stekli svoju vlastitu državu svim silama nastojali da dobiju izlaz na more. I dobili su ga nedaleko

Gdanskoga (Danziga). Tamo su od malog ribarskog sela Gdinje stvorili ogromnu trgovačku luku. Danas imade Poljska osim manjih ribarskih lađa ravnih 113 velikih trgovačkih brodova, koji su prošle godine prevezli 2 milijuna tona robe. Njihova trgovačka mornarica ima 550 časnika i 2598 mornara.

Pedesetgodišnjica francuske narodne himne. Godine 1792. složio je pjesnik Rouget de Lisle ratničku pjesmu za francusku armadu. U Parisu su je donijeli dobrovoljci iz grada Marseille i zato su je prozvali »la Marseillaise« (Marseljeza). Prije 50 godina, 1888., proglašena je marseljeza državnom himnom. Čitavih 96 godina bila je to buntovna i ratnička pjesma, prije nego što je postala državnom himnom.

Novine koje se tiskaju samo za jednoga čovjeka. Izgleda malo neobično, ali je ipak istinito. Te novine štampaju se u Engleskoj već punih 25 godina. Prvi su puta štampane godine 1688 za zabavu kralju Jakobu II. Danas se tiskaju u 500 primjeraka za engleskoga kralja i njegov dvor.

Plantaze šećerne trske. U Zapadnoj Indiji ima polja zasađenih šećernom trskom, koja se protežu često puta u daljinu od nekoliko desetaka kilometara. Trska je visoka vitka biljka. Danju je na tim plantažama mir. Toplo tropsko sunce pali tako da se ljudi ne usuđuju izaći van. Noću kad sunce zapadne, radnici izađu sa svjetiljkama i oštrim noževima podrezuju trsku, te ju tovore na kola sa dva kotača, koja onda volovi voze do vlaka. Vlak odnosi trsku u tvornice, gdje se onda izlučuje slatki šećerni sok. Kod nas se šećer pravi iz šećerne repe.

Najveća zvijezda. Najveća dosad pronađena zvijezda zove se Epsilon Aurigae, te je 3000 puta veća od sunca... Mi ju, na žalost, ne možemo vidjeti niti s najvećim dalekozorom, jer ona svijetli tzv. infračervenim svjetlom, koje naše oko ne može uhvatiti. Zvezdoznanci su je pronašli samo na temelju njezine sjene, koja na časove znade prekriti čitav niz drugih zvijezda. Zvijezda Epsilon Aurigae ne sastoji se iz krute tvari kao naša zemlja ili kao mjesec i druge neke zvijezde, nego iz zgusnutog plina. Čudnovat je zaista taj svemir, najveće remek-djelo Božijh ruku.

Mjesec će biti udaljen samo 40 km od zemlje? Na brdu Palomar u Sjedinjenim Državama Amerike postavljen je dalekozor, koji je dosada najveći na svijetu. Promjer mu je 5 m. Tim će se dalekozorom moći vidjeti 5 milijarda zvijezda. Mjesec koji je kako znamo, udaljen od naše zemlje 384.000 km, vidjet će se pomoću tog dalekozora tako, kao da je daleko samo 40 km. Zvezdoznanci se nadaju, da će pomoću tog dalekozora moći vidjeti kanale i mora i život na Marsu, za koga se uvijek tvrdi da na njemu žive ljudi kao mi.

Jurićev kutić

Približava se mesopust ili fašnik, a nakon njega dolazi duga korizma. U korizmi se jede uglavnom samo posna jela. Zato se i kaže »mršava« korizma.

Nedavno je raspisan natječaj, da bi se izmislio znak za korizmu. Trebala je to biti jedna čim mršavija stvar. Ta stvar bi se onda u kalendaru naslikala i značila bi korizmene posne dane.

Na natječaj je stiglo mnogo odgovora. Jedan je predlagao sliku lovačkog psa, drugi sliku bakalara, treći suhu šljivu, četvrti staro fijačersko kljuse, peti haringu, šesti голу oglodanu kost, sedmi je rekao nek se uzme slika čačkalice, osmi je htio sliku mršavog mačka i tako dalje.

Članovi porote nijesu nikako mogli da se odluče, dok nije jednom od njih pao pogled na školsku pisanku Jurićevu.

Kad su je otvorili i pročitali njegove zadace zaključili su da su one tako mršave, da ih se može mirne duše izabrati kao najmršaviju stvar na svijetu i tako će odsada u kalendarima oznaka za korizmeni post biti Jurićeva zadaćnica.

Jurić i Franić došli liječniku.

Liječnik: No što je tebi Juriću?

Jurić: Progutao sam komad od 10 dinara, pa sam došao da mi ga nekako izvadite ili protjerate.

Liječnik: A ti Franiću?

Franić: Ja sam došao s njime, jer onih 10 dinara bili su moji, pa sam došao da ih odmah uzmem.

Bol u vratu. Ako te boli vrat nareži tanke komade slanine i dobro ih posipaj paprom. Sve to zaveži oko vrata flanelskom krpom i bol će proći.

Smije li se piti za vrijeme jela? Liječnici to ne preporučuju. Pijemo li prije jela pokvarimo si tek. Tekućine razrijeđuju želučane kiseline, pa želudac zbog toga teže radi.

Hoćeš li da dugo živiš? Budi uvijek veseo, rado radi, ne puši, ne pij alkoholnih pića, jedi obična jela i mnogo zelenja i voća, gombaj se i dosta se kreći na svježem zraku, diši duboko, često se peri i umivaj, rano lijegaj i rano se diži.

Razno

Umro je izumitelj bezdimnog baruta. U Washingtonu je umro slavni kemičar Karl Monroe, koji je pronašao bezdimni barut, koji se danas općenito posvuda upotrebljava.

U Americi su izmislili magnetski automobil. Taj auto, za vrijeme dok vozi cestom, privlači k sebi sve željezne komade, koji se nalaze u blizini. Na taj način odstranjuje željezne čavle, koji bi mogli probiti gumene kotače drugih automobila, a ujedno sabire i staro željezo, koje se može kasnije vrlo korisno upotrijebiti.

Čovjeku koji je doživio 70 godina kucnulo je srce ništa manje nego tri milijarde puta.

Koliko dijamanata ima na svijetu? U svemu se računa, da ima danas na svijetu oko 100.000 dijamanata. Najčišći dijamanti nalaze se u Braziliji, a najviše ih se kopa u Kimberleyu u Južnoj Africi. Težina dijamanata mjeri se kao i kod zlata na karate.

ODGONETKE

ODGONETKE IZ 4 BROJA

1. AMERIKA

2. BROJČANICA: 1   14   15   4
                           8   6   7   13
                           12   10   11   1
                           13   4   1   16

Ispravno su odgonetnuli: Viktor Kniewald, Sušak — Vlado Horvat, Stanetinec — Marija Robić, Ivanićgrad — Davorin Rogutić, Kraljevica.

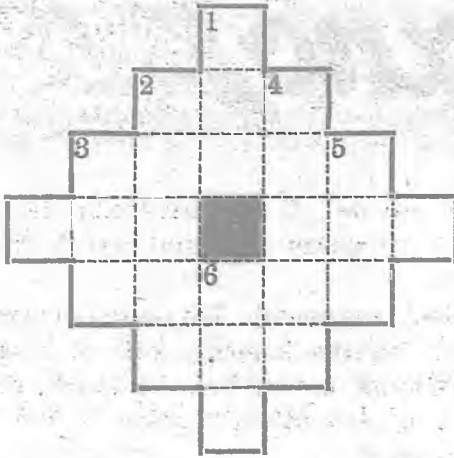
POREMEĆENE LETVICE NA PLOTU

U	KAD	NE	NAK	PA	TRO	JU	SVA
KA	KO	NE	GE	SUN	ŽAR	DA	GRA
U	ŠAM	DO	LO	VR	SLU	VIJEK	RA
GDJE	RI	DO	NE	GO	STI	PA	STA

Prije popravka plotu na letvicama je bila napisana jedna kitica jedne pjesme. Poslije popravka letvice su pogrešno složene. Poredaj ih po redu pa ćeš vidjeti te stihove.

KRIŽALJKA

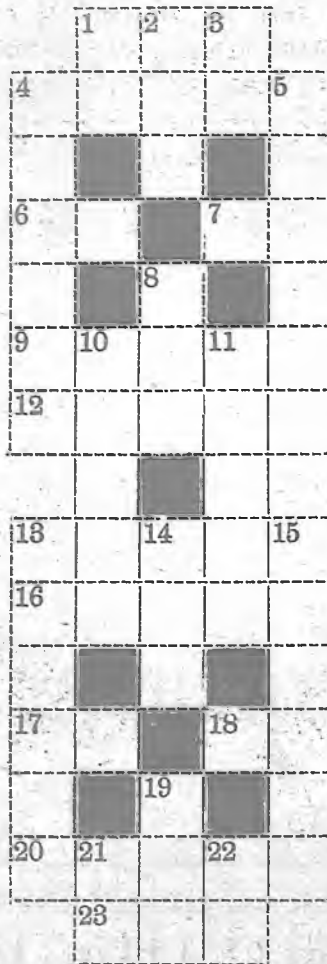
(Vjekoslav Frlan, Kastav)

- 1 glas
- 2 bivši predsjednik Čehoslovačke
- 3 vrst crnogorice
- 4 stražar
- 5 planina u Južnoj Srbiji
- 6 nije noć

KRIŽALJKA

(Marko Mirošav, Daruvar)

Okomito:

- 1 lična zamj. (množina)
- 2 divlja pčela
- 3 lična zamj. (jednina)
- 4 sudac
- 5 rijeka kraj Karlovca
- 8 gradić u Njemačkoj
- 10 brdo kraj Beograda
- 11 muslimansko ime
- 13 protivno od vodoravan
- 14 rijeka u Bosni
- 15 muško ime (mađžar.)
- 19 veznik
- 21 igrača karta
- 22 Početna slova pokojnog hrvatskog kipara

Vodoravno:

- 1 prisvojna zamjenica
- 4 Prijestolnica Ljudevita Posavskog
- 6 prijedlog
- 7 mjera za površinu
- 9 zaraćena država u Aziji
- 12 isto što i 10. okomito
- 13 bura, nevrjeme
- 16 prokop
- 17 kratica za „magister“
- 18 kratica za lat. riječ „isto“ (idem)
- 20 novac Marije Terezije
- 23 proizvod mlijeka

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — a inostranstvo dvostruko.

Uredništvo i uprava nalaze se u Krajiškoj ulici br. 12.

Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Krajiška ulica 12. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26. Za tiskaru odgovara: Ivan Bujanović, Zagreb, Radićeva ul. 26. I. kat.